

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

O'ZBEK ADABIYOTI
O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60110700 – O'zbek tili va adabiyoti

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar	
O'A1516	2026-2027	5	4	
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari	
Majburiy	O'zbek		4	
1.	Fanning nomi:	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	O'zbek adabiyoti	60	60	120
2.	1. Fanning mazmuni.			
Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarni adabiyotning tarixiy asoslari, tarixiy o'lmishda ijod qilgan shoir va yozuvchilarning ijod namunalari (tushunchalar, nazariyalar va ularning isboti, sohaning amaliy masalalarini yechish usullari va boshqalar) bilan tanishtirishdan iborat. Ayni paytda u talabalarni shu sohada mantiqiy fikrlashga, ilmiy xulosa chiqarishga, tarixiy adabiyotning nazariy va amaliy muammolarini hal etish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Fanni o'qitishning vazifasi – talabalarga adabiyot tarixi fanining ahamiyati, o'zbek adabiyotining tarixiy asoslari va nazariy masalalariga oid bilim va tushunchalar berish, tarixiy adabiyotning mavzui, mazmun-mundariyasi, hozirgi kun bilan bog'liqligi va boshqa sohalar bilan munosabati, o'zlashtirilgan nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llay olishga o'rgatish va natijada talabalarda o'zbek adabiyotining asoslari, og'zaki va yozma adabiyotning tarixiy shakllanish bosqichlari kabilarni bilish, o'z fikrini hayotiy misollar orqali asoslash, o'rganishlarini amalda qo'llay olishga o'rgatishdir. II. Nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) III.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:				
1-mavzu. G'afar G'ulom hayoti va ijodi.				
G'ulom o'zbek adabiyotining yetuk namoyondalaridan biri sifatida. Tarjimai holi adabiy merosi haqida ma'lumot. G'ulomning 20-30-yillardagi ijodi. G'ulom hikoyalarda satira va yumor. Adibning publitsistik qarashlari. G'ulom qissalarida davr va shaxs fojiasi.				
2-mavzu. Oybek hayoti va ijodi.				
Oybek hayoti va ijodi. Adibning adabiy merosi haqida ma'lumot. Oybek lirikasining g'oyaviy-badiiy xususiyatlari. Oybekning 30-yillardagi ijodi. Oybek dostonlarida ijtimoiy hodisalarning badiiy talqini. Oybek tarjimalari. Oybekning adabiy-estetik qarashlari. Oybek-romannavis.				
3-mavzu. A.Qahhor ijodiy merosi.				
A.Qahhor-hikoyanavis. O'lmish mavzudagi hikoyalarda davr va shaxs tasviri. Zamonaviy mavzudagi hikoyalarda optimistik ruhning aks etishi. A.Qahhor romannavis. "Sarob" romani tevarigidagi bahslar. A.Qahhor-tarjimon. Adibning estetik qarashlari. "Yoshlar bilan suhbat" asarida yozuvchi adabiy estetik qarashlarining namoyon bo'lishi.				

4-mavzu. Hamid Olimjon ijodiy merosi H.Olimjon- baxt va shodlik kuchlisi. H.Olimjon- tarjimon. adabiyotshunos. Ertak va dostonlari. Hamid Olimjon ijodida xalq og'zaki ijodining o'rni. Shoir lirikasida tabiiat tasviri. Dramalari. 5-mavzu. Maqsud Shayxzoda hayoti ma'lumot. M.Shayxzoda hayoti va ijodi. Shoirning 30-yillar she'riyati. Tragediya zohiriy va botiniy konflikt. Dramatik asarlarida tarixiy shaxslar talqini. Urush yillariga xos jangovor lirika. "Toshkentnoma" dostonining badiiy talqinlari. Shayxzoda-yirik adabiyotshunos olim, mohir pedagog sifatida. 6-mavzu. Usmon Nosir hayoti ma'lumot. U.Nosirning fojiali qismati va ijodiga yangicha munosabat. U.Nosir dostonlari davr ziddiyatining o'ziga xos oynasi. U. Nosir –dramaturg. Usmon Nosir-mohir tarjimon. Usmon Nosir she'riyatida jo'shqinlik. 7-mavzu. Mirtemir va Zulfiya hayoti va ijodi. Shoir ijodida davr ziddiyatlarining tasviri. Shoir ijodida tabiiat lirikasi. Mirtemir-tarjimon. Shoir she'riyatida shaxsiy kechimmalar ifodasining lirik tasviri. Zulfiya hayoti va ijodi. Shoir she'riyatida hijron va sadoqat motivi. Baxt va sevgi, g'am-hijron shoira lirikasining qo'sh qanoti ekanligi. "Xotiram sinqlari" poemasi shoira avtobiografiyasini o'rganishda yangi qirralarni namoyon qilganligi. 8-mavzu. S.Ahmad hayoti va ijodi. S.Ahmad romanlarida realistik hayot tasviri. "Ufq" trilogiyasi – o'zbek xalqining milliy turmush tarsi va mehnatkash xalq hayotini ifodalovchi asar. Said Ahmad hikoyanavis, dramaturg. Adib ijodida istiqlol davri imkoniyatlarning aks etishi. Said Ahmad satirik va yumoristik asarlar ustasi. Prozada tragik fojeliikning lirik ifodasi. 9-mavzu. O.Yoqubov hayoti va ijodi. O.Yoqubov asarlarida ma'naviy maslasi-bosh pafos sifatida. O.Yoqubov romanchiligi. Tarixiy romanlarda hayot haqiqati va badiiy to'qima. Adibning istiqlol davri ijodida ruhiyat manzalarining kashf etilishi. "Alvido Moriko" qissasi "Bir koshona sirlari" dramasida inson ruhiyati kechimmalari tasviri. 10-mavzu. P.Qodirov va O.Hoshimov hayoti va ijodi. P.Qodirov qissalarida shaxs va ma'naviyat masalalarining yoritilishi. P.Qodirov mahoratli romannavis. Bobur hayoti va faoliyatini o'rganishda adib ijodining tutgan o'rni. "Ona lochin vidosi" romanida temuriylar qismatining yangicha talqinlari. P.Qodiriy–adabiyotshunos olim va munaqqid. O' Hoshimov- mahoratli romannavis, "Ikki eshik orasi" va "Tushd kechgan umrlar" romanlari –urush muammosining insoniyat boshiga keltirgan fojialari va milliy o'zlikni anglash, ma'naviy qadriyatlar muammosini badiiy talqin qiluvchi	
---	--

asarlar. "Dunyoning ishlari" qissasida Ona siymosining badiiy talqini. O'tkir Hoshimov- publitsist.

11-mavzu. E.Vohidov hayoti va ijodi.

E.Vohidov hayoti va ijodi. E. Vohidov she'riyatida an'ana va novatorlik. "Yoshlik" devoni va zamonaviy g'azalchilik muammolari. Shoir dostonlarida shaxs erki va ma'naviyat, ma'rifat masalalarining yoritilishi. E. Vohidovning istiqloq yillari davridagi ijodi.

12-mavzu. A.Oripov hayoti va ijodi.

A.Oripov she'riyatida badiiy mukammallik va fasafiy teranlik. Oripov-tarjimon. A.Oripovning istiqloq yillari davridagi ijodi. Shoir dramatic dostonlarida ma'naviyat masalasining badiiy talqini. "Haj daftari" turkumiga kiruvchi she'rlarida islomiy-axloqiy masalalarining yoritilishi.

13-mavzu. Mustaqillik davri o'zbek adabiyotining o'ziga xos xususiyatlari.

Bugungi kun she'riyati tamoyillari. Zamonaviy dostonlarda epiklik. Hozirgi zamon hikoyalarining o'ziga xosligi va taraqqiyot tamoyillari. Hozirgi o'zbek qissachiligida mavzu va muammo.

14-mavzu. Mustaqillik davri o'zbek romanlari taraqqiyotini belgilovchi tamoyillar. Yangi bosqichdagi o'zbek dramaturgiyasida janrlar modifikatsiyasi.

Mustaqillik davri o'zbek romanlarida davr, tarix, zamon masalasi va yangi tamoyillar.Davr muhit va inson fojiasining badiiy ifodasi, tarix va tarixiy shaxslarning badiiy ifodasi, yangi yo'nalishdagi romanlar va obrazlar. Istiqloq davri dramalarida tarixiy voqelik va badiiy to'qima, komediyada hayotiy va insoniy illatlarning badiiy ifodasi.

15-mavzu. Istiqloq davri adabiyotining yirik namoyandalari.

Nazar Eshonqul, Isajon Sulton, Rauf Parfi, Faxriyor, Omon Muxtor ijodiy mahorati, uslub mahorati.

III. Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Oybek she'riyatida sof lirika.Oybek romannavis
2. Abdulla Qahhor-hikoyanavis. "Sarob" romanida ruhiyat talqini
3. Hamid Olimjon she'r va dostonlari
4. Maqsud Shayhzoda dramalarida tarixiy haqiqat va badiiy to'qima
5. Mirtemir she'riyatida vatanparlik motivi
6. Said Ahmadning "Ufq" trilogiyasida davr va shaxs talqini
7. Odil Yoqubov romanlarida tarixiylik va zamonaviylik.O.Yoqubov zamonaviy mavzudagi romanlarida davr va shaxs fojiasi
8. Pirmul Qodirov tarixiy romanlarida tarixiy haqiqat va badiiy to'qima
9. Erkin Vohidov- dostonnavis

10. Abdulla Oripov she'riyati poetikasi

11.O'tkir Hoshimov romanlarida Ona obrazi talqini

12. Shukur Xolmirzayev romanlarida inson konsepsiyasi.Davr va shaxs muammosi. T.Murod ijodida milliylikning o'ziga xos shaklda namoyon bo'lishi.

13. Istiqloq davri o'zbek she'riyatining taraqqiyot tamoyillari

14. I.Mirzo, Z.Mirzo she'riyatida milliy ruh va an'analar

15. Zamonaviy o'zbek nasrida yoshlar xarakteri tasviri

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni baholash – bu talabalarning jamoaviy tartibda va yakka tartibda berilgan amaliy loyihalarni bajarishlari orqali amalga oshiriladi. Bunda har bir talabaga bitta jamoaviy loyiha va ikkita yakka tartibda bajariladigan loyiha beriladi. Talaba berilgan loyihaning maqsad va vazifalarini, mohiyatini tushungan holda qo'yilgan masalani o'rganib, izlanishlar olib boradi. Olingan natijalarni tahlil qilib, xulosalari bilan taqdimotlar tayyorlab himoya qiladi. Ishchi fan dasturida loyihalarning soni, mavzusi, mazmuni bajarish usullari va topshirish muddatlari to'liq ochib beriladi.

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. XX asrning 70-80-yillari o'zbek nasriga xos yetakchi xususiyatlar
2. A.Muxtor she'riyatiga xos poetik obrazlarni o'rganish
3. E.Vohidovning istiqloq davridagi ijodi
4. Tog'ay Murod romanlarida shaxs fojiasi talqini
5. O'.Hoshimovning "Tushda kechgan umrlar" romanida fojiaiylik
6. Sh.Xolmirzayev romanlarida davr va shaxs fojiasi talqini
7. Bugungi adabiy jarayonda dostonchilik muammolari
8. Istiqloq davri adabiyotining taraqqiyot tendensiyalari
9. Istiqloq davri o'zbek she'riyati sohasidagi izlanishlar
- 10.Hozirgi adabiy tanqidchilik tamoyillari
- 11.O'zbek tarixiy romanchiligining yuzaga kelishi va taraqqiy etish tendensiyalari
- 12.Bugungi kun o'zbek dramaturgiyasiga xos yetakchi xususiyatlar
- 13.Bugungi kun o'zbek publitsistikasida davr muammolarining yoritilishi
- 14.Mustaqillik davri o'zbek she'riyatining taraqqiyot tamoyillari
- 15.O'zbek adabiyotiga G'arb adabiyotining ta'siri
16. 30-50-yillar o'zbek adabiyoti
17. 60-90-o'zbek adabiyoti
18. Said Ahmadning "Ufq" trilogiyasi tahlili
19. A.Oripovning "Sohibqiron" dramasi tahlili
20. Xurshid Davronning ijodida tarixiylikning badiiy talqini

3.

VII. Ta'lim natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

	- O'zbek adabiyotining tarixiy taraqqiyoti davomida so'z san'ati takomili, estetik ta'sirini his etish, jumladan, adabiy-badiiy matn ustida ishlash, badiiy matnlarda qo'llaniladigan tasviriylar vositalari, she'riy san'atlar yuzasidan bilimga ega bo'ladi. - Lug'at ustida ishlay olish, eski o'zbek yozuvi, arab, fors tillaridan xabardor bo'lish va muhim xulosalar yasay olish, o'zbek adabiyotining yuksak g'oyaviy-badiiy va ilmiy-nazariy bilimlarini o'rganishi uchun talabalar quyidagi ko'nikmalarga ega bo'ladi: - o'zbek adabiyoti konsepsiyasining o'ziga xosligi; - o'zbek mumtoz adabiyotining ifoda usullari; - o'zbek adabiyoti namoyondalari ijodining yetakchi tamoyillari; - o'zbek adabiyotining taraqqiyot bosqichlari; - o'zbek adabiyotining yetakchi xususiyatlarini aniqlash; - o'zbek adabiyotida jaddichilikning o'rini belgilash; - o'zbek adabiyotining yetuk namoyondalar hayoti va ijodini tavsiflash; - o'zbek adabiyotining tarixiy-milliy, milliy-zamonaviy xususiyatlarini anglash; - har bir ijodkorning o'zbek adabiyotida tutgan o'rini aniqlash. Bu esa talabalarda o'zbek adabiyoti nafosatini teran his qila olish va tahlil etish malakasiga ega bo'lishlariga yordam beradi.
4.	VIII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadlar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va hiyoa qilish uchun loyihalar
5.	IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar va tushunchalar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy va oralik nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha variantlar asosida yozma topshiriqlarni bajarishi zarur.
6.	X. Asosiy adabiyotlar: 1. Rahmonov N. O'zbek adabiyoti tarixi – T.: "Sano-standard", 2017. 2. Djumayeva S., Botirova Sh. O'zbek adabiyoti tarixi. O'quv qo'llanma. - T.: "Ishonchli hamkor", 2020. 3. Abdullayev H. O'zbek adabiyoti tarixi. O'quv uslubiy qo'llanma. - T.: "Cho'lpon", 2019.

XI. Qo'shimcha adabiyotlar

1. Хожиахмедов А. Мумтоз баликиг малохати. – Т.: "Шарк", 1999.
2. Каримов Н. XX аср адабиёти манзаралари. – Т.: "Ўзбекистон", 2008.

	3. Норматов У. Нафосат гурунглари. – Т.: Мумтоз сўз, 2010. 4. Расулов А. Бадийлик – беравол янгилик. – Т.: "Шарк", 2007. 5. Миралиев С. О'zbek adiblari. – Т.: "Ўзгучи", 1993. 6. Шарафидинов О. Ижодни англаш бахти. – Т.: Шарк, 2004. 7. Хойкова Н., Умаралиев Н. Комил инсон, г'ойа, тақдир ва тадри. – Т.: 2022.
	Аxborot манбалари http://www.edu.uz – O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi sayti http://www.uzedu.uz – O'zbekiston Respublikasi maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi sayti www.natib.uz – (A.Navoiy nomidagi O'z.MK) www.ziyounet.uz – Ziyounet axborot-ta'lim resurslari portal www.cspil.uz – Chirchiq davlat pedagogika universiteti rasmiy sayti
7.	Chirchiq davlat pedagogika universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va universitet Kengashining 2024-yil "29.08.1-30.08.2024" dagi qarori bilan tasdiqlangan
8.	Fan/modul uchun ma'sul: A. Davlatova – CHDPU, "O'zbek adabiyotshunosligi" kafedrasi dot.senti, filologiya fanlari doktori (DSc)
9.	Taqrizchilar: N. Jabborov – Alisher Navoiy nomidagi Toshkent Davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti professori, filologiya fanlari doktori A. Muydinova – CHDPU, "O'zbek adabiyotshunosligi" kafedrasi o'qituvchisi, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori.